

Chapter: 7 to 10

विभाग १ - गद्य

Q.1 (अ) उता-याच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

(7)

शाळेला सुट्टी लागणार होती. ईशान विचार करत होता, की ही सुट्टी कशी घालवायची ? व्हिडिओ गेम खेळून त्याला कंटाळा आला होता. मित्रांबरोबर रोज क्रिकेट, फुटबॉल आणि बॅडमिंटनही खेळता येऊ शकणार होते. शिवाय त्याच त्याच रोमांचक कथा वाचण्यात त्याला विशेष गोडी नव्हती.

ईशान विचार करू लागला, या वेळी सुट्टीमध्ये काहीतरी नवीन करावे. काहीतरी असे केले पाहिजे, की सर्व कंटाळा नाहीसा होईल; परंतु बराच विचार करूनही त्याला सुट्टी घालवण्याचा योगी पर्याय सापडत नव्हता. तेवढ्यात त्याला दिलासा मिळणारी घटना घडली. त्याला उत्तर काशीच्या गिर्यारोहण संस्थेकडून आपल्या कॉम्प्युटरवर एक ई-मेल प्राप्त झाला. तोच ईशानच्या मित्रांनाही पाठवण्यात आला होता. गिर्यारोहण संस्थेन त्यांना आपल्या एका मोहिमेमध्ये सहभागी होण्याचे निमंत्रण पाठवले होते.

वास्तविक ईशानला गिर्यारोहणाचा विशेष छंद होता. गिर्यारोहण आता त्याचा छंद राहिला नव्हता, तर त्याचे त्याला वेड लागले होते. त्याने आपल्या शहरातील एका प्रसिद्ध गिर्यारोहण संस्थेत आधीच प्रवेश घेतला होता आणि उत्कृष्ट प्रशिक्षणातून त्याला गिर्यारोहणातील बऱ्याच बारीकसारीक गोष्टी समजल्या होत्या. त्याचे अनेक मित्रही याच संस्थेत गिर्यारोहण शिकत होते आणि त्यांनी ईशानबरोबर पहाडावर अनेक प्रशिक्षण कार्यक्रमांत भाग घेतला होता.

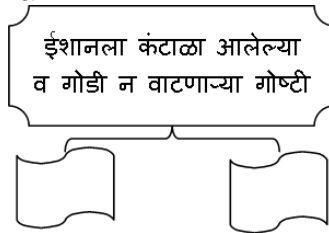
गिर्यारोहणाचा अनुभव खरोखर रोमांचक होता. आकाशाला स्पर्श करणारे उंच पहाड, विशालकाय खडक, हिरव्यागार घाटी आणि वेगाने वाहणाऱ्या स्वच्छ पाण्याच्या पहाडी नद्या ईशान आणि त्याचा साथीदारांना साद घालत होत्या. त्यांना जेव्हा संधी मिळेल, तेव्हा ते आवश्यक उपकरणे आणि सामानाची बॅग घेऊन गिर्यारोहण करायला जात असत.

1 A1) ..

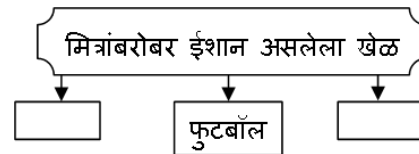
2

आकृती पूर्ण करा.

(i)

(ii)

A2) ..

2

चौकटी पूर्ण करा.

(i) ई-मेल पाठवणाऱ्या गिर्यारोहण संस्थेचे नाव -

(ii) ई-मेल प्राप्त करून देणारे यंत्र -

(iii) गिर्यारोहणाची आवड, छंद असणारी व्यक्ती -

(iv) ईशानला कंटाळा आला होता -

स्वमत.

तुमचा आवडता छंद याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

(आ) उता-याच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा. (अपठित गद्य)

(4)

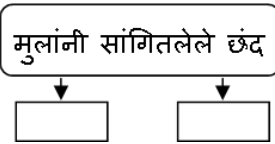
‘आपले छंद सांगा.’ पाचवीत असताना गुरुजींनी केलेले आवाहन ऐकून मी बुचकळ्यात पडलो. काही मुलांनी पटपट सांगितले, ‘आम्ही पोस्टाची तिकिटे गोळा करतो, ‘मोठ्यांच्या स्वाक्षऱ्या जमवतो’ वेगळे. माझा छंद कुठला होता ? ‘अरे, तू फावल्या वेळी करतोस काय ?’ गुरुजींनी सुचवून पहिले. ‘मी? ... मी वाचतो... गोष्टींची पुस्तके वाचतो.’ माझ्या उत्तराने वर्गात हास्याची लाट पसरली, कारण बहुतेकांचे वाचन अभ्यासापुरते मर्यादित होते. गुरुजींनी हात वर करून ती लाट थांबवली आणि सांगितले, ‘वाचन हा सुद्धा छंद असू शकतो.’

वाचनाची मला गोडी लागली ती लहानपणी आईने सांगितलेल्या गोष्टींतून. झोपताना आमची आई मला आणि माझ्या धाकट्या भावाला गोष्टी सांगत असे. ऐकीव गोष्टींचे भांडार संपले, तेव्हा वडिलांनी पुस्तके आणली. त्यांतील गोष्टी ती वाचून दाखवत असे. ‘ग्रिम्स फेअरी टेल्स’, मार्क ट्वेनचे ‘द प्रिन्स अँड द पॉपर’, डिकन्सची ‘डेव्हिड कॉपरफिल्ड’ व ‘ऑलिव्हर ट्विस्ट’, नाथमाधव आणि हरि नारायण आपटे यांच्या कादंबऱ्या, हिंदीत गाजलेले ‘चंद्रकांता’ हे साहसांसाठी भरलेले पुस्तक असे कितीतरी खनिजे प्रथम आईच्या तोंडून आमच्यापुढे आले. फार काय, मी असे म्हणने, की वाचनाच्या छंदाची सुरुवात अशी ऐकण्याच्या छंदातून उद्भवली.

1 A1) ..

2

आकृती पूर्ण करा.

A2) ..

2

चौकट पूर्ण करा.

- i. लेखकाची इयत्ता -
- ii. या वयात वाचनाची गोडी लागली -
- iii. हिंदीत गाजलेले पुस्तक -
- iv. मोठ्यांच्या जमवतो -

विभाग २ - पदय

Q.2 खालील पद्याच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

(6)

Q.2

(6)

वाटते सानुली मंद झुळूक मी व्हावे
घेईल ओढ मन तिकडे स्वैर झुकाव

कधी बाजारी कधी नदीच्या काठी
राईत कधी वा पडक्या वाड्यापाठी
हळु थबकत जावे कधी कानोसा घेत
कधी रमत गमत वा कधी भरारी थेट

लावून अंगुली कलिकेला हळुवार
ती फुलून बघे तो व्हावे पार पसार
परि जाता जाता सुगंध संगे न्यावा
तो दिशादिशांतुनी फिरता उधळुनी द्यावा

गाण्याची चुकलीमुकली गोड लकेर
झुळझुळ झऱ्याची पसरावी चौफेर
शेतात पाचुच्या, निळ्या नदीवर शांत
खुलवीत मखमली तरंग जावे गात

वेळूच्या कुंजी वाजवुनी अलगूज
कणसांच्या कानी सांगावे हितगूज
शिंपावी डोही फुले बकुळीची सारी
गाळुनी जांभळे पिकली भुळभुळ तीर

दिनभरी राबुनी दमला दिसता कोणी
टवटवी मुखावर आणावी बिलगोनी
स्वच्छंद अशा या करुनी नाना मौजा
घ्यावया विसावा यावे मी तिन्हीसांजा

1 A1) ..

2

एका वाक्यात उत्तर लिहा.

(i) झुळकेने भेट दिलेली नैसर्गिक ठिकाणे ?

(ii) कवितेतील वर्णनावरून कवीने वर्णन केलेला ऋतू ?

A2) ..

2

लेखननियमांनुसार लेखन.

(i) सानुलि -

(ii) झळुक -

(iii) बकूळि -

(iv) तीन्हीसांजा -

A3) ..

2

स्वमत.

प्रस्तुत कविता आवडण्याचे वा न आवडण्याचे कारण लिहा.

विभाग ३ - भाषाभ्यास

Q.3 व्याकरण घटकांवर आधारित कृती सोडवा.

(1) समान अर्थाचे जोडशब्द तयार करा.

(1)

i. धेनू -

ii. पान -

(2) गटात न बसणारा शब्द ओळखा.

(1)

तो, हा, सुंदर, आपण

(3) खालील वाक्यांचा प्रकार ओळखून लिहा.

(1)

सुचतील तसे आकार ते गुंफत जातात.

(4) भाषासौंदर्य

(1)

आलंकारिक शब्द

काथ्या कूट -

विभाग ४ - उपयोजित लेखन

Q.4 खालील विषयावर पत्र लिहा.

(4)

Q.4

प्रवीण / प्रतिभा सांवत, 'बिद्यामंदीर', 250, शनिवार पेठ, पुणे -30. येथून शाळेच्या गंथालयासाठी व्यवस्थापक, भारत ग्रंथ भांडार, गिरगांव, मुंबई - 8. यांच्याकडे पुस्तकांची मागणी करतो.

(4)

